

Commentaar op Wet tot wijziging van de WVO

Wet tot wijziging van de WVO in verband met het faciliteren van een gelijke kans op doorstroom van leerlingen met een diploma havo naar het vwo.

In de wet tot wijziging, de bijbehorende AMvB en de toelichtingen wordt omschreven dat het een probleem is dat scholen zeer verschillende doorstroomeisen hanteren en deze doorstroomeisen slecht publiceren. Hierdoor worden leerlingen op verschillende scholen verschillend behandeld. Het voorstel moet gelijke kansen voor leerlingen bewerkstelligen door de bevoegdheid van besturen om verschillende doorstroomeisen te stellen te beperken. De overheid acht een doorstroomeis op dit moment met de huidige curricula noodzakelijk.

De overheid doet het volgende voorstel:

- Leerlingen die in de derde klas van de havo ervoor kiezen om in de bovenbouw een extra vak te volgen, moeten worden toegelaten op het vwo nadat ze hun diploma hebben gehaald.
- Er mogen geen eisen worden gesteld aan het te kiezen extra vak.
- Scholen mogen kiezen voor een extra vak als doorstroomeis, maar dat hoeft niet.
- Als een school het extra vak als doorstroomeis hanteert, dan mag de school voor de leerlingen die geen extra vak hebben gedaan een cijfereis hanteren.
- Voor de volledigheid → andere doorstroomeisen dan een extra vak zijn niet toegestaan.

Wij vinden dit om een aantal redenen een slecht voorstel met een aantal ongewenste effecten:

1. Het derde leerjaar is niet geschikt voor leerlingen om te bepalen of zij een extra vak willen volgen of niet vanwege de doorstroom van het havo naar het vwo, want:
 - a. Het derde jaar is een intensief jaar vanwege de profielkeuze. Van november tot maart vindt het proces om tot een keuze te komen plaats. In april is de keuze gemaakt. Dit kost veel tijd en aandacht van leerling, ouder(s) en mentor. Wanneer een leerling dan ook nog eens moet beslissen of hij/zij mogelijk wil doorstromen naar het vwo en daarom een extra vak moet volgen, wordt het keuzemoment nog meer bemoeilijkt.
 - b. Het is te vroeg voor leerlingen om in het derde leerjaar te bepalen wat hun toekomstplannen zijn. Velen vinden de profielkeuze en/of de keuze voor hun vervolgopleiding al lastig, laat staan nog een extra keuze: wel of niet doorstromen naar het vwo. Nu worden leerlingen dus al heel vroeg gestimuleerd een extra vak te kiezen dat nodig is voor een doorstroom naar het vwo, terwijl nog helemaal niet duidelijk is of dat voor een leerling een goede keuze is. Tevens vertelt het voorstel dat de LOB nog belangrijker wordt, maar dit veroorzaakt wel extra werk(druk) bij mentoren en decanen.
 - c. De overstap van het derde leerjaar naar het vierde leerjaar is voor veel leerlingen een grote verandering. Dit blijkt onder andere uit het aantal leerlingen dat in 4 havo blijft zitten. Leerlingen moeten in de vierde wennen aan de bovenbouw en dit is voor sommige al zwaar. Indien zij een extra vak volgen vanwege de doorstroomeis wordt dit nog eens extra bemoeilijkt. Dit is met name belastend voor laatbloeiers of leerlingen met een (taal)achterstand. Leerlingen zouden de kans moeten krijgen om in de loop van de bovenbouw te kunnen groeien naar een doorstroomeis.
2. Bovenstaand voorstel beoogt minder ongelijkheid te realiseren bij de doorstroom, maar volgens ons lost het voorstel de ongelijkheid niet op. De ongelijkheid blijft bestaan in dezelfde of juist toenemende mate. Dit om de volgende redenen:
 - a. Het voorstel onderschrijft dat scholen momenteel verschillende doorstroomeisen hanteren en er daardoor ongelijke kansen ontstaan. Dat klopt. Zoals het voorstel er nu ligt, hebben scholen echter een bepaalde vrijheid waardoor er verschillende doorstroomeisen blijven bestaan. Scholen mogen immers zelf bepalen of ze het extra vak als doorstroomeis hanteren en ze mogen een eigen invulling geven aan de doorstroomeis wanneer een leerling na het behalen van het havo-diploma zonder extra vak doorstroomt naar het vwo. Hierdoor blijven de verschillen tussen de scholen

omtrent de doorstroomeisen bestaan (en worden misschien nog wel groter en onduidelijker).

- i. Het voorstel pleit ervoor om de huidige cijfereis te schrappen aangezien deze op scholen verschilt. Wanneer scholen echter kiezen voor een extra vak als doorstroomeis, behouden zij het hanteren van de cijfereis voor leerlingen die geen extra vak hebben gevolgd. Wederom los je hier de ongelijkheid niet op.
 - ii. Het voorstel geeft aan dat scholen zelf een invulling mogen geven aan de doorstroomeis bij leerlingen die geen extra vak hebben gevolgd. Scholen kunnen dus de eis hanteren dat de vakdocenten en/of mentor bepalen of een leerling mag doorstromen naar het vwo. Hierbij sluit je dus de subjectieve beeld van docenten over leerlingen niet uit. Wederom is dit in strijd met het faciliteren van gelijke kansen.
- b. We verwachten dat vooral leerlingen van hoogopgeleide en/of doortastende ouders worden gestimuleerd/gepusht om een extra vak te kiezen om zo de opties breed houden. Daarom kiezen de leerlingen voor het extra vak. Hierdoor los je de ongelijkheid niet op, maar wordt deze misschien wel versterkt. Niet alle leerlingen zullen vanuit huis deze ouderlijke begeleiding krijgen waardoor voor hen de kans op doorstromen naar het vwo bemoeilijkt of zelfs ontnomen wordt. Ouders (en/of school) zullen de leerlingen waarschijnlijk aanzetten om een specifiek vak te volgen, namelijk het vak dat gemist wordt op het vwo. Hierdoor is de kans groot dat leerlingen in een bepaalde richting worden geduwd. Wij zijn van mening dat leerlingen vooral de vakken moeten kiezen waar ze belangstelling voor hebben, waar ze talent voor hebben en in welke richting ze hun vervolgopleidingen zien. Het niveau van de vervolgopleiding mag daar nog minder relevant zijn.
3. Het argumentatie voor het voorstel is inconsequent. In het voorstel staat dat havo-leerlingen een achterstand hebben door het verschil in niveau tussen havo en vwo. Deze achterstand zou moeten worden opgelost door het extra vak, maar er mag geen eis gesteld worden aan het te kiezen vak. Leerlingen mogen ieder examenvak als extra vak kiezen. De achterstand wordt dus niet weggewerkt. Ter illustratie: een leerling volgt uit interesse het vak Informatica, maar er wordt verwacht dat hij/zij een moderne vreemde taal extra volgt op het vwo. Het kiezen van een extra vak ondersteunt dus niet het beoogde voorbereidende effect. Het blijft dus mogelijk dat een leerling een vak moet inhalen. Het is waarschijnlijker dat een betere beheersing van de stof de kans van slagen voor het vwo vergroot dan meer enkel extra leerstof aan te bieden. Hierdoor is het aannemelijk dat leerlingen een extra vak alleen kiezen om de mogelijke cijfereis of een alternatieve doorstroomeis te ontlopen.

Tot slot presenteren wij nog een kanttekening bij dit voorstel. Er wordt geheel buiten beschouwing gelaten dat havo-leerlingen die in 5 vwo instromen inderdaad voor één vak een achterstand kunnen hebben, maar voor zes vakken een duidelijke voorsprong hebben. Ze hebben immers tijdens het havo de nodige kennis opgedaan (de hoofdlijnen van de meeste examenvakken zijn in het havo en het vwo nagenoeg gelijk), waarbij ze in 5 vwo de tijd hebben voor de verdieping die het vwo vereist. Leerlingen die afkomstig zijn van de havo hebben meer ruimte voor een aansluitprogramma waarin zij zich op het extra verplichte vwo-examenvak te kiezen (wiskunde bij een CM-profiel of een moderne vreemde taal).